

Overheidsfinanciën

Hoofdstuk 11.4

11 Overheid pg 358-362

1. Overheidstussenkomst of niet? veel of weinig?

2. Doelstellingen vd economische politiek

- Economische groei
- Rechtvaardige herverdeling inkomen
- Evenwicht betalingsbalans

3. Vormen van economische politiek

- Monetair beleid → ECB
- Inkomens- en loonbeleid
- Prijs- en mededingingsbeleid
- Buitenlands beleid
- Industrieel beleid
- Regionaal beleid
- Milieubeleid
- Budgettair beleid (hfst 11)

Niet in detail te kennen, wel deze samenvatting

11.4. Overheidsfinanciën pg 362 ev

Verantwoordelijk voor het **budgettair beleid**

- (ontslagnemend) Staatssecretaris van Begroting: Alexia Bertrand
- (ontslagnemend) Minister van Financiën: Vincent Van Peteghem (CD&V)
- Vlaams minister van Begroting & financiën: Ben Weyts (NVA)

<https://www.wikifin.be/nl/videos-lessen-ministers-de-week-van-het-geld-2021#paragraph-5> Budget vd overheid vanaf minuut 8.45

Recente cijfers vind je hier

<https://www.debtagency.be/nl/datagovernmentdebtdebt>

11.4 Overheidsfinanciën pg 362

1. Overheidsbegroting

= raming van alle overheidsinkomsten en overheidsuitgaven voor 1 jaar door de regering

- Wordt voorgelegd ter goedkeuring aan het parlement als wetsontwerp → Koning
- Daarna ter goedkeuring naar Europese Commissie in Stabiliteitsprogramma

1 Overheidsbegroting

- in **evenwicht** als de geraamde ontvangsten overeenstemmen met de geraamde uitgaven
- Een tekort of overschot wordt uitgedrukt in % vh bbp
- De Belgische regering moet in principe jaarlijks streven naar **begrotingsevenwicht** om de hoge overheidsschuld af te bouwen zoals afgesproken bij toetreding tot de **EMU** = het realiseren van de **Maastricht-doelstellingen (1993)** en de **Gouden regel** in het **Begrotingspact 2013**
- MAAR: Sinds maart 2020 gold een '**algemene ontsnappingsclausule**' waarbij de Europese Commissie even geen prioriteit maakte van het respecteren van de begrotingsdiscipline door de nationale regeringen om expansief budgettair beleid mogelijk te maken; maar vanaf 2024 moeten de landen zich opnieuw aan de regels houden.
- Begrotingscontrole (2x per jaar)

2 Het budgettair beleid (pg 363-366)

- Om de doelstellingen vd economische politiek te realiseren
 - Keynesiaanse denkrichting = anticyclisch budgettair beleid
= bedoeld om de conjunctuurgolven te dempen
 - Overheid mag lenen, schulden maken
 - Besteden in laagconjunctuur = expansief BB
 - Sparen in hoogconjunctuur = restrictief BB
dit heeft België niet gedaan in jaren '50 – '60 ☹
- zeer grote overheidsschuld opgebouwd '70 & '80

klassieke, aanbodecon & Laffer: NIET kennen

Maak zelftoetsen T11.4.2

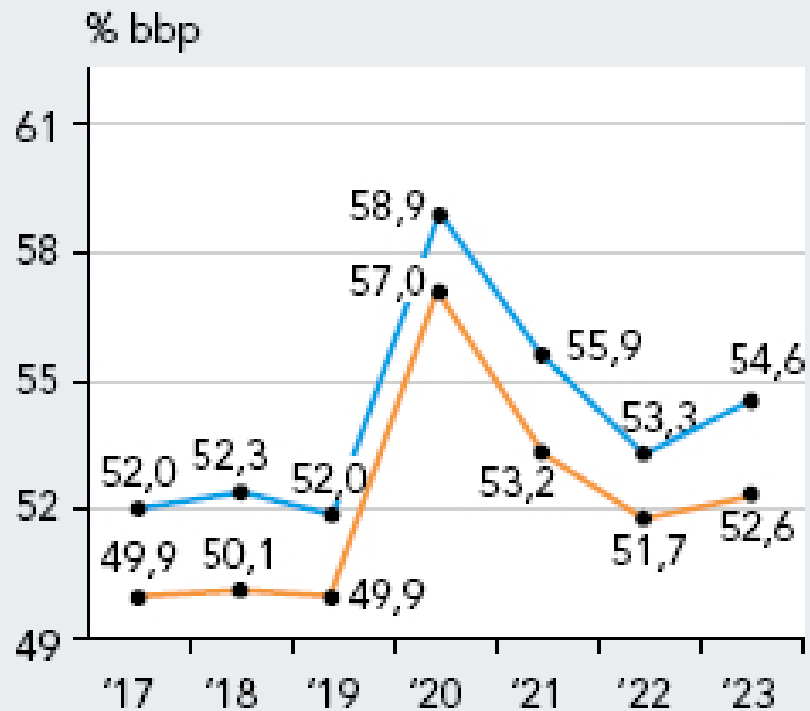
3 Overheidsuitgaven pg 366-376

1. **Primaire uitgaven** = overheidsbestedingen(G)
 - **Overheidsconsumptie**: lonen & pensioenen ambtenaren en GC = aankopen G&D → Hierop moet in principe STRUCTUREEL bespaard worden
 - **Overheidsinvesteringen** GI: publieke kapitaalsgoederen
 - **Transfers**
2. **Rente- of intrestlasten** op de uitstaande overheidsschuld
Bedrag wordt bepaald door:
 - Grootte vd schuld (gestegen)
 - Hoogte van de rentevoet (in %): was historisch laag, maar gestegen

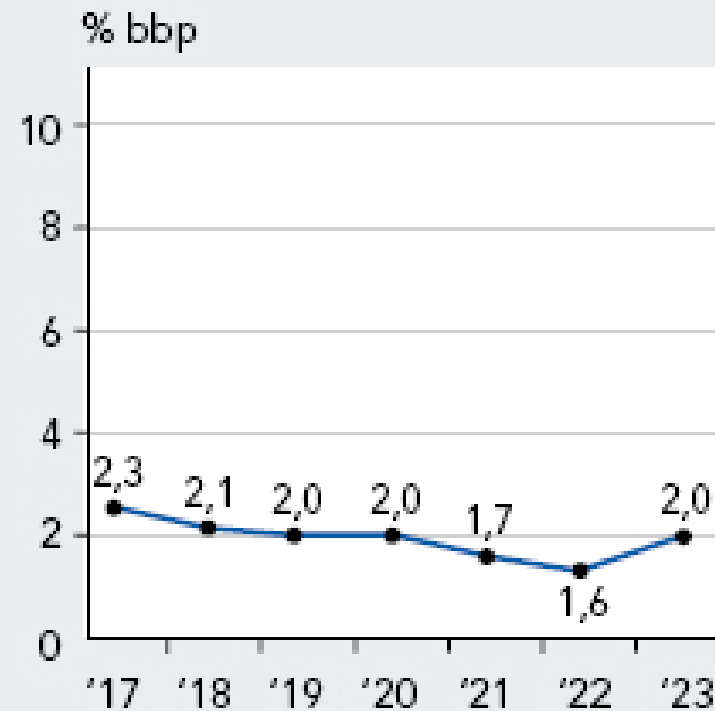
3 Overheidsuitgaven pg 367

2017-2023 (% bbp)

— Totale overheidsuitgaven
— Primaire uitgaven



— Rentelasten



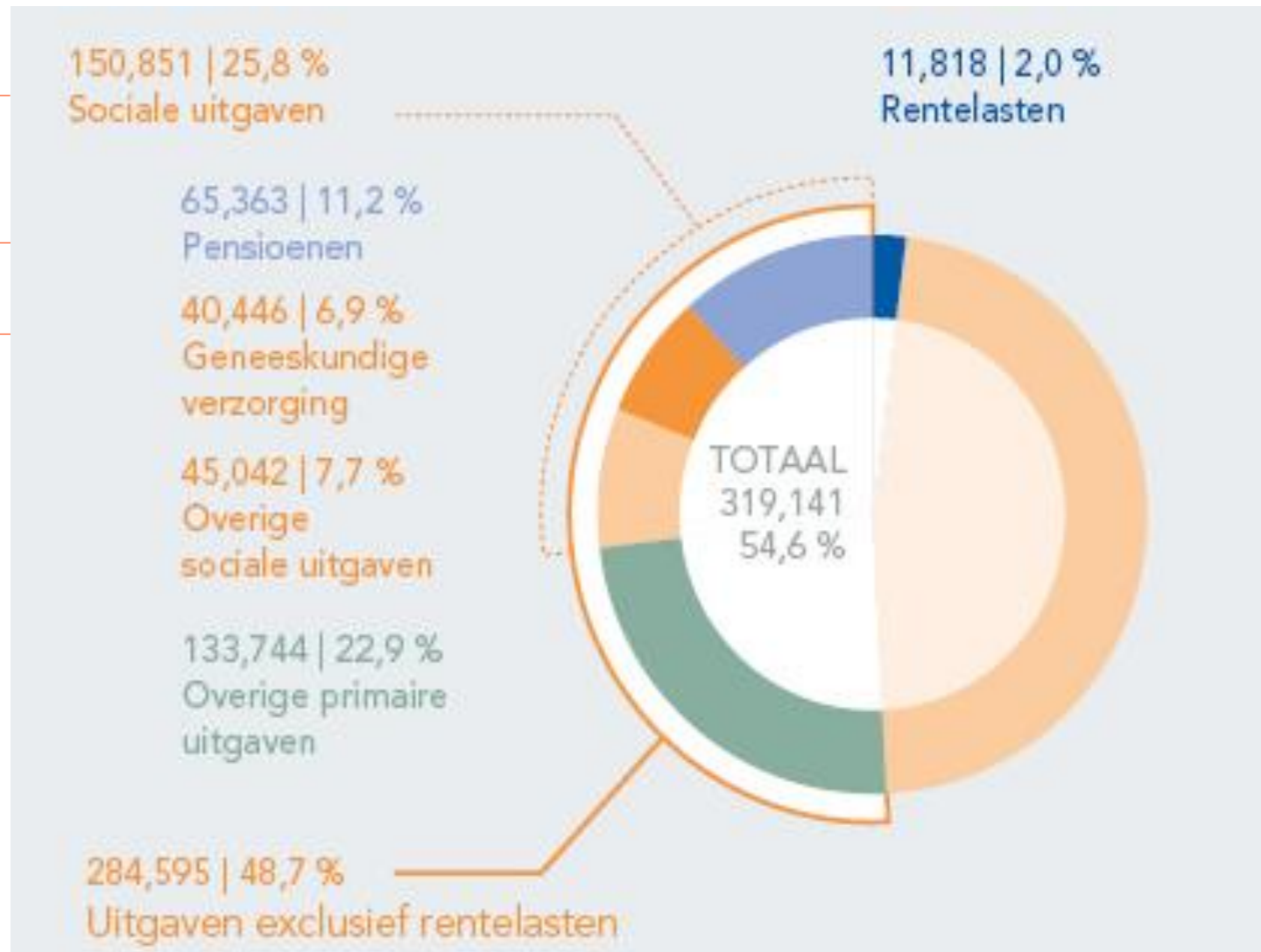
3 Overheidsuitgaven 2023 pg 367

2070

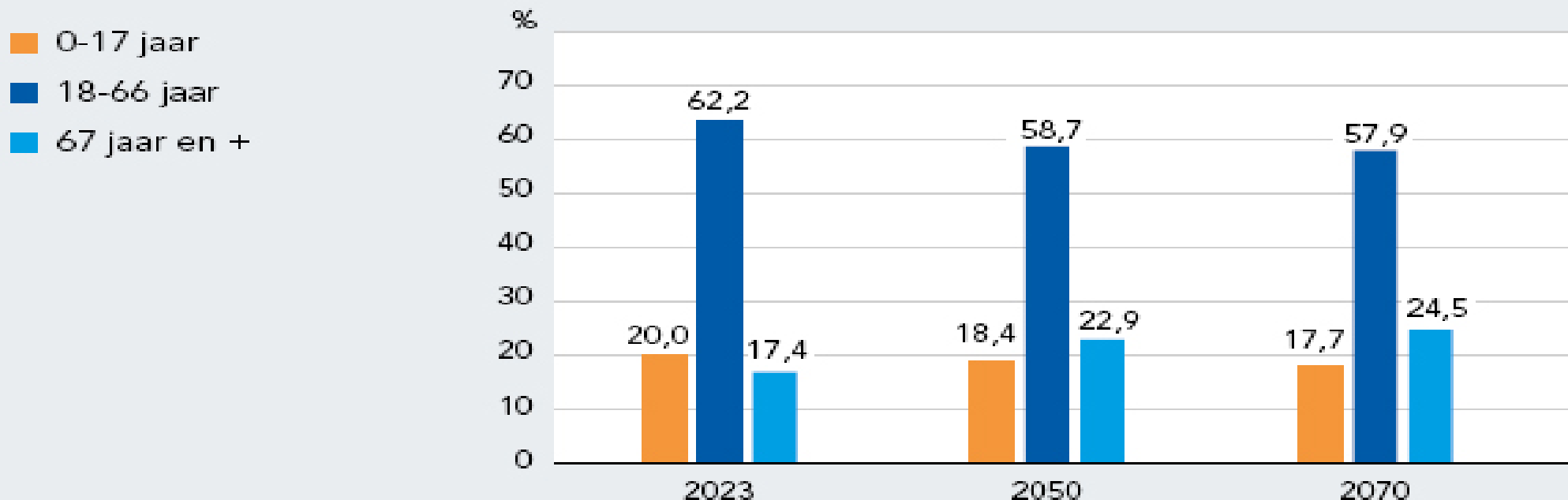
33%

13,5%

10,8%



Vergrijzing pg 368



Figuur 11.4

Leeftijdsstructuur van de Belgische bevolking 2023-2070

Afhankelijkheidsgraad

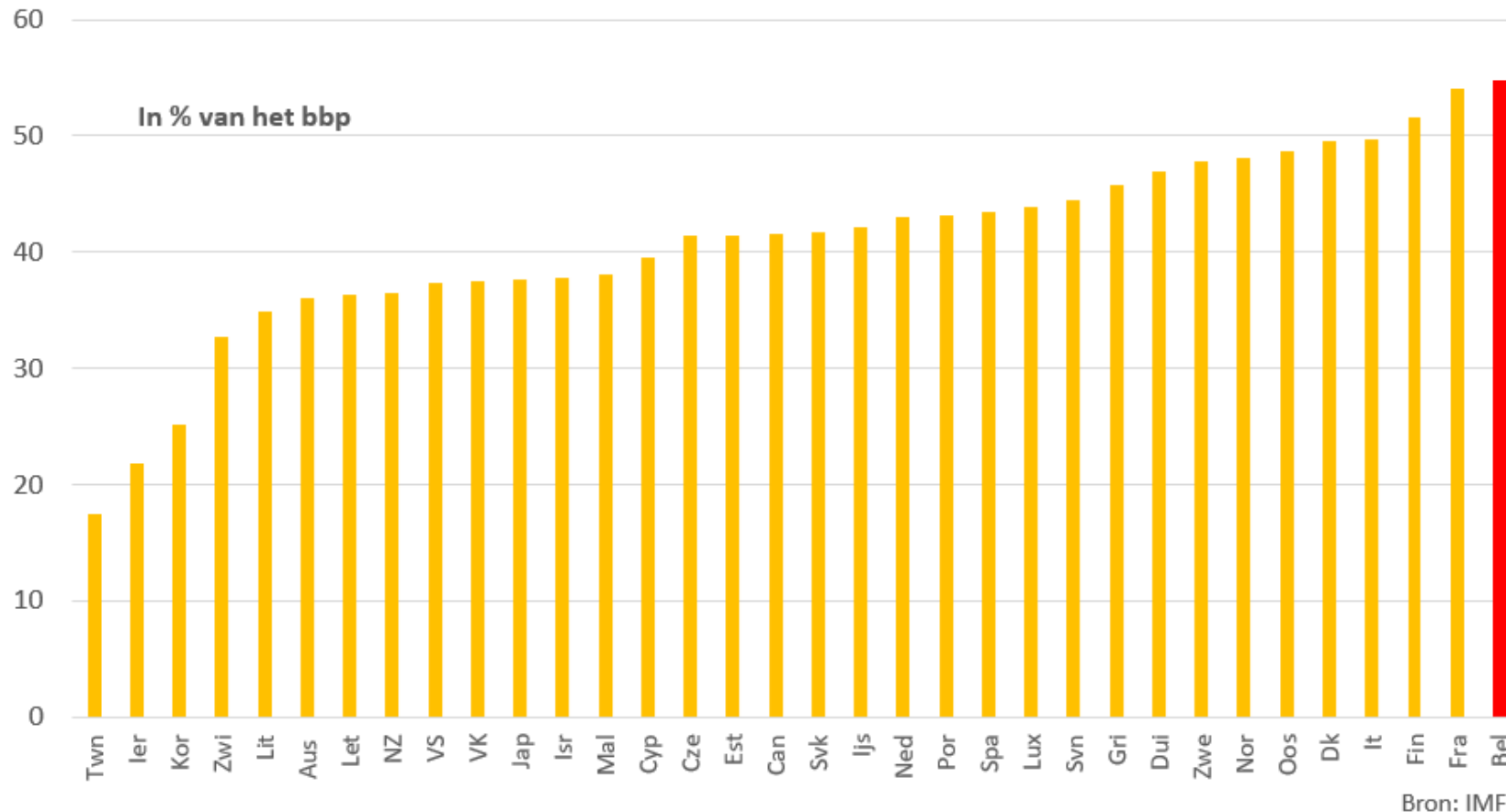
1/3,6
27,8%

1/2,4
42,3%

Pg 368 – 376 niet te kennen: vergrijzing & armoede

BELGIË OP WEG NAAR DE HOOGSTE OVERHEIDSUITGAVEN ONDER DE INDUSTRIELANDEN

Verwachte overheidsuitgaven in 2027



Bron: <https://businessam.be/dramatische-vooruitzichten-voor-de-belgische-economie/>

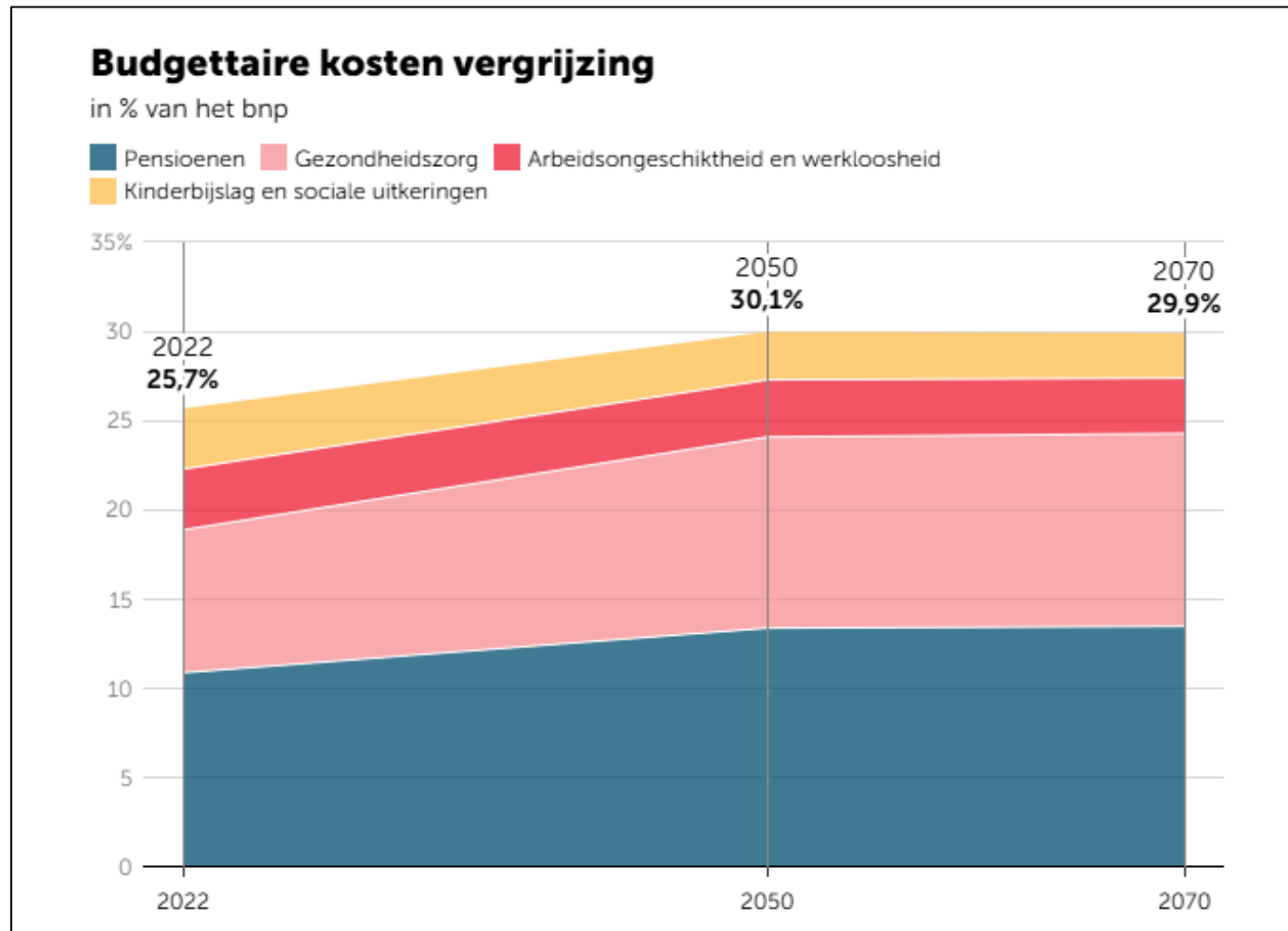
BUSINESS AM Door [Bart Van Craeynest](#) Gepubliceerd op 26 april 2022

Lees artikel in het actuedossier

Vergrijzing actua

Vergrijzing kost begroting nog 25 miljard meer in 2050

<https://www.demorgen.be/snelnieuws/vergrijzing-kost-begroting-nog-25-miljard-meer-in-2050~bbbd0239/>
geraadpleegd op 8/12/2024



VIDEO: Wat kosten de pensioenen per jaar? Volgens experts onhoudbaar veel

24 jun 23

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/kijk/2023/06/23/het-cijfer-tim-pauwels-pensioenen-arvato-58329171/>

€57,5 miljard (2022)

€64 miljard (2023)

VIDEO: Langer werken of pensioenen naar beneden

Kanaal Z 29-11-2023

https://trends.knack.be/kanaal-z/z-nieuws/bekijk-langer-werken-of-pensioenen-naar-beneden/?cel_hash=202970e986f26b6319492468ffaec7972f139e81&chts=1701419067&utm_source=Newsletter-20231201&utm_medium=Email&utm_campaign=Newsletter-RNBDTRNL

België is het op één na kwetsbaarste land van 18 geïndustrialiseerde landen als het over de vergrijzingskosten gaat. Alleen Italië is nog kwetsbaarder. Dat blijkt uit een onderzoek van BNP Paribas Fortis. Het onderzoek kwam aan bod tijdens de voorstelling van de macro-economische vooruitzichten

Hervormingen in pensioenen moeten 3 miljard euro opleveren: deze ingrepen uit de supernota liggen op tafel

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/10/24/hervormingen-in-pensioenen-moeten-volgenshttps://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/10/24/hervormingen-in-pensioenen-moeten-volgens-supernota-3-miljard-eu/>

Geraadpleegd op 8 december 2024

4 Overheidsontvangsten pg 376

1. Fiscale & parafiscale ontvangsten

zijn afhankelijk van de economische conjunctuur

- **Directe belastingen** zijn belastingen op INKOMSTEN
 - op lonen (personenbelasting)
 - op winsten (vennootschapsbelasting)
 - op inkomsten uit kapitaal (roerende voorheffing)
 - op inkomsten uit vastgoed (onroerende voorheffing).
- **Indirecte belastingen** op GOEDEREN en DIENSTEN (btw, accijnzen, registratierechten, successierechten, invoerrechten, milieubelastingen...)
- **Sociale premies** (bijdrage RSZ door werknemers & werkgevers)
- **Kapitaalsbelastingen**

De Regering Michel (2014-18) heeft een **taxshift** doorgevoerd van directe → indirecte belastingen = van belasting op arbeid → belasting op consumptie)

2. Niet- (para) fiscale ontvangsten

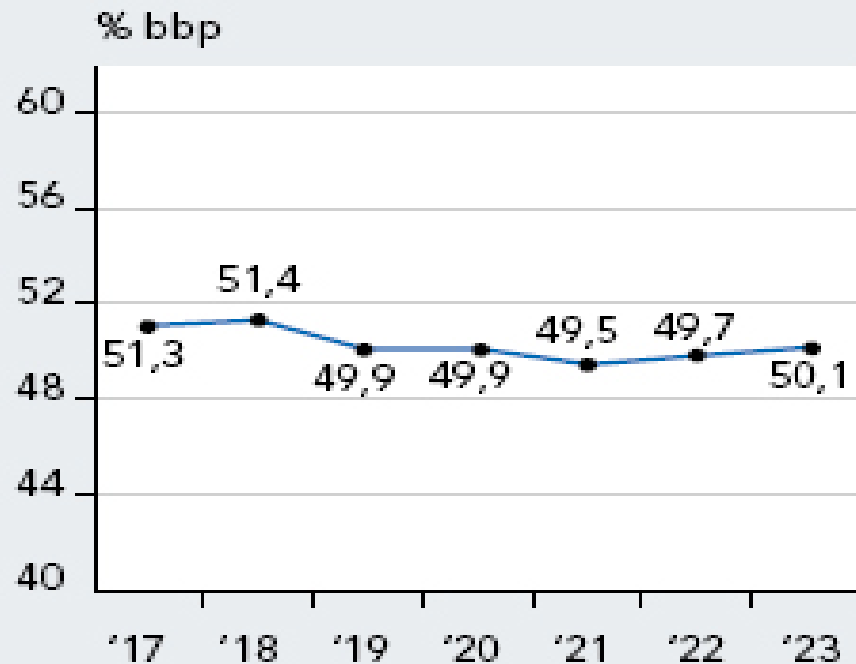
bv éénmalige verkopen van onroerend goed

Maak zelftoetsen T11.4.4

4 Overheidsontvangsten pg 377

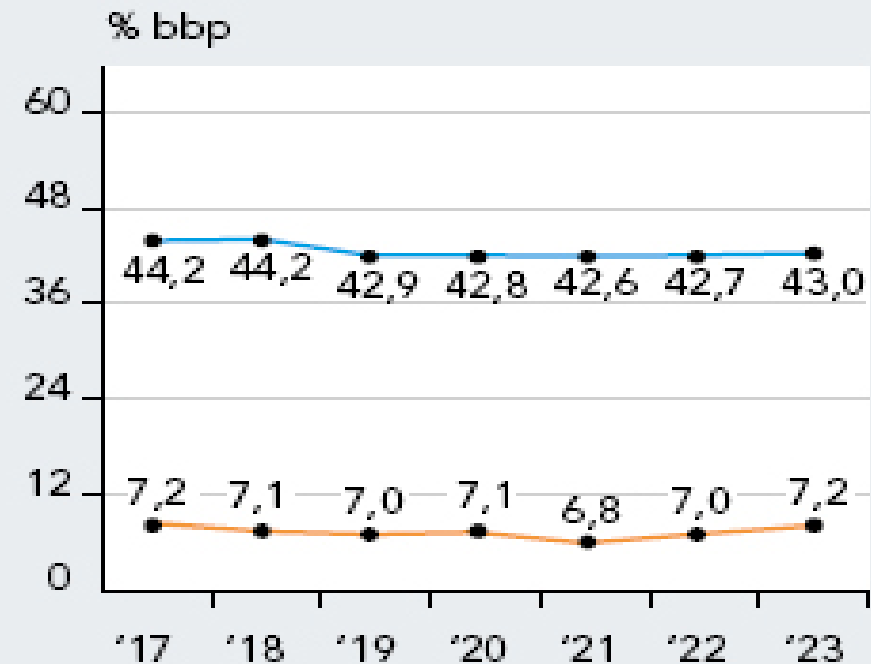
2017-2023 (% bbp)

— Totale overheidsontvangsten

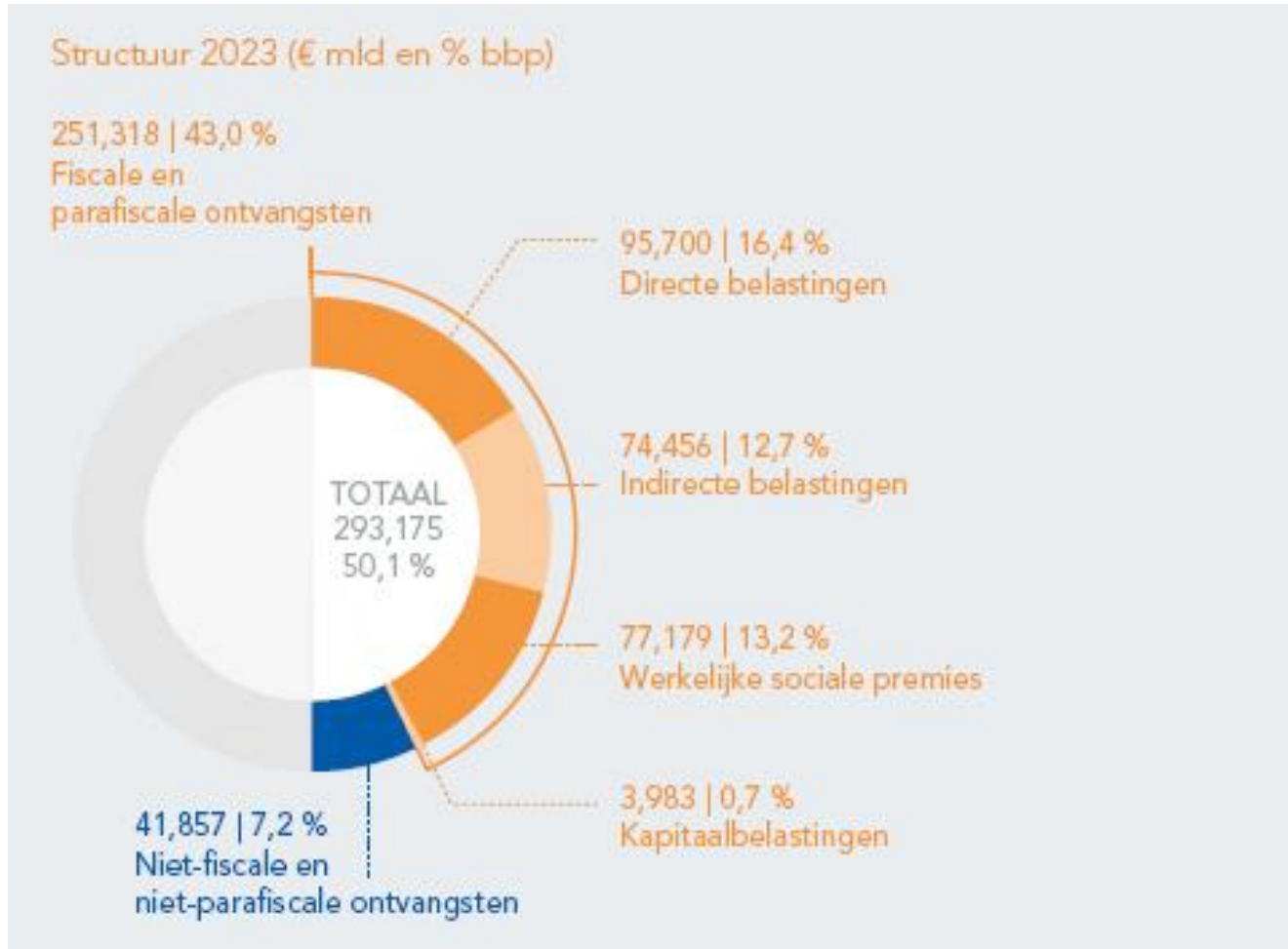


— Fiscale en parafiscale ontvangsten

— Niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten



4 Overheidsontvangsten pg 377



Uitgaven: 54,6% vh bbp
Ontvangsten: 50,1% vh bbp
→ Tekort van **- 4,5%** vh bbp

OESO: België heeft de op zeven na hoogste belastingdruk

Trends, 30/11/22

De OESO bracht vandaag cijfers uit over de fiscale inkomsten en de belastingdruk in de ontwikkelde landen.

OESO-LANDEN MET HOOGSTE BELASTINGDRUK

Land	Belastinginkomsten (in % bpp)
Denemarken	46,9
Frankrijk	45,1
Oostenrijk	43,5
Italië	43,3
Finland	43
Zweden	42,6
Noorwegen	42,2
België	42
Nederland	39,7
Duitsland	39,5

5 Financieringssaldo pg 379

Ontvangsten

- Primaire uitgaven

Primair saldo

- Rentelasten

Financieringssaldo of begrotingssaldo

Maak zelftoetsen T11.4.5

5 Financieringssaldo pg 379

Een terugblik

- Voor 1974: beperkt tekort dankzij sterke groei en toename ontvangsten (belastingen)
- Vanaf 1973 (oliecrisis): stijgende tekorten wegens veel uitgaven, minder ontvangsten
- Vanaf 1984: pogingen om tekort te beperken maar moeilijk
- Van 1993 = Maastrichtnomen = max -3% vh bbp, ratio “overheidsschuld / bbp” < 60% vh bbp
- Stabiliteitspact EMU (1997)
- Begrotingsunie (2013): Gouden regel = evenwicht
- 2020 - 2023: algemene ontsnappingsclausule
- 19/06/2024: EDP (excessive deficit procedure), beter bekend als strafbank wegens buitensporig begrotingstekort van meer dan 3% van het bbp en een schuldgraad van meer dan 60% van het bbp

5 Financieringssaldo pg 379

Excessive Deficit procedure = 'procedure voor buitensporige tekorten'.
België 2024

België op Europees strafbankje wegens slechte begrotingscijfers: wat staat ons te wachten?

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/18/belgie-op-europees-strafbankje-wegens-slechte-begrotingscijfers/>

(19 juni 24, geraadpleegd op 8 december 2024)

5 Financieringssaldo pg 379

Europa legt ons land fors besparingstraject op: minstens 23 miljard euro op 4 of 7 jaar

De Europese Commissie heeft de Belgische overheid duidelijkheid geleverd over de stappen die we moeten nemen om te voldoen aan de Europese begrotingsregels. We kunnen kiezen tussen 2 trajecten om onze begroting weer op orde te krijgen: een van 4 jaar of een van 7 jaar. In totaal moeten we zeker 23 miljard euro besparen.

Rik Arnoudt

vr 21 jun ☺ 21:32

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/21/europese-commissie-saneringstraject-begroting/>

5 Financieringssaldo pg 379

Als België voor een traject van 4 jaar kiest, zouden we per jaar een inspanning van 0,72 procentpunt van het bbp moeten leveren. Uitgesmeerd over 7 jaar gaat het over een jaarlijkse inspanning van 0,5 procentpunt tijdens de eerste 3 jaar, van 0,59 procentpunt het vierde jaar en telkens 0,42 procentpunt tijdens de laatste 3 jaar. Dat komt neer op een bedrag van 23 miljard euro.

Een eerdere simulatie van de denktank Bruegel had het over een jaarlijkse begrotingsinspanning van 0,7 procentpunt van het bbp gedurende 7 jaar of 1,2 procentpunt van het bbp gedurende 4 jaar.



Politiek

België op Europees
trafbankje wegens slechte
begrotingscijfers: wat staat
ons te wachten?

19 jun 11:43

Wordt de inspanning iets minder ingrijpend? Dat is niet zeker, want Europa houdt geen rekening met de verwachte verslechtering van onze begroting de komende jaren. Daardoor zou de inspanning wel eens kunnen uitkomen op 25 miljard.

Tijd tot het najaar

De mededeling van de Europese Commissie is het gevolg van nieuwe begrotingsregels. Ons begrotingstekort is met 4,4 procent van het bbp groter dan de toegestane 3 procent. Ook onze schuldgraad is te hoog: 105,2 procent in plaats van het Europese maximum van 60 procent.

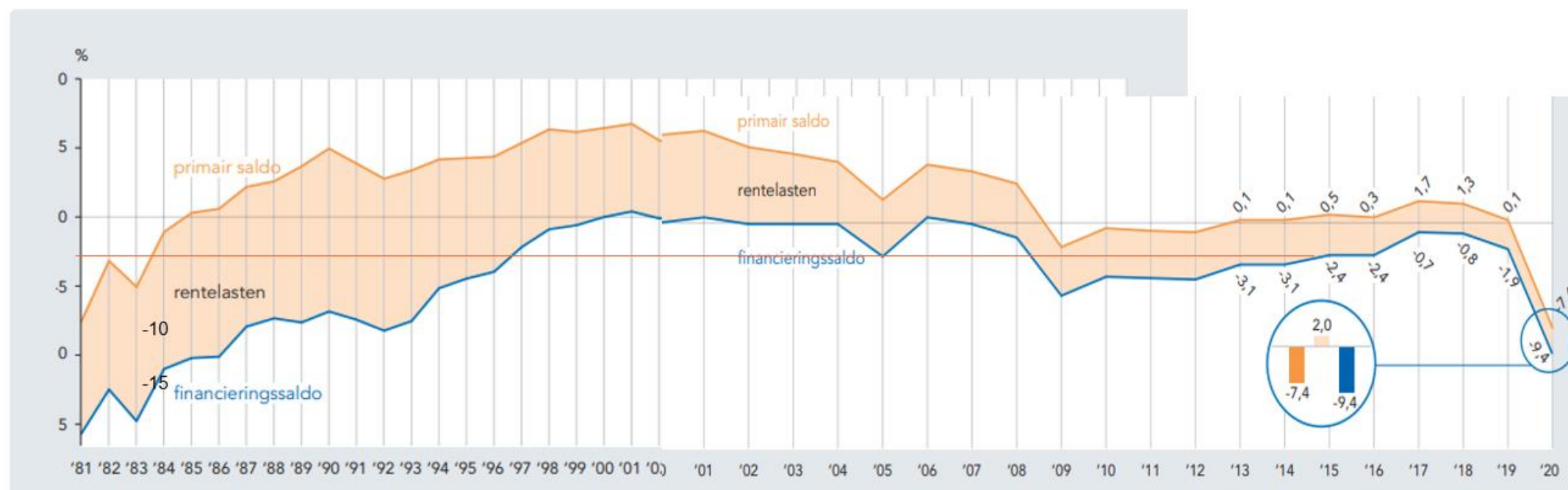
Ons land heeft nu tot het najaar om de Commissie een concreet en becijferd plan voor te stellen.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/21/europese-commissie-saneringstraject-begroting/>

Evolutie Financieringssaldo pg 379

Vanaf 1974: oplopende tekorten door economisch crisis en expansief budgettair beleid

Vanaf 1983: pogingen om tekorten te beperken: restrictief budgettair beleid



Figuur 10.10

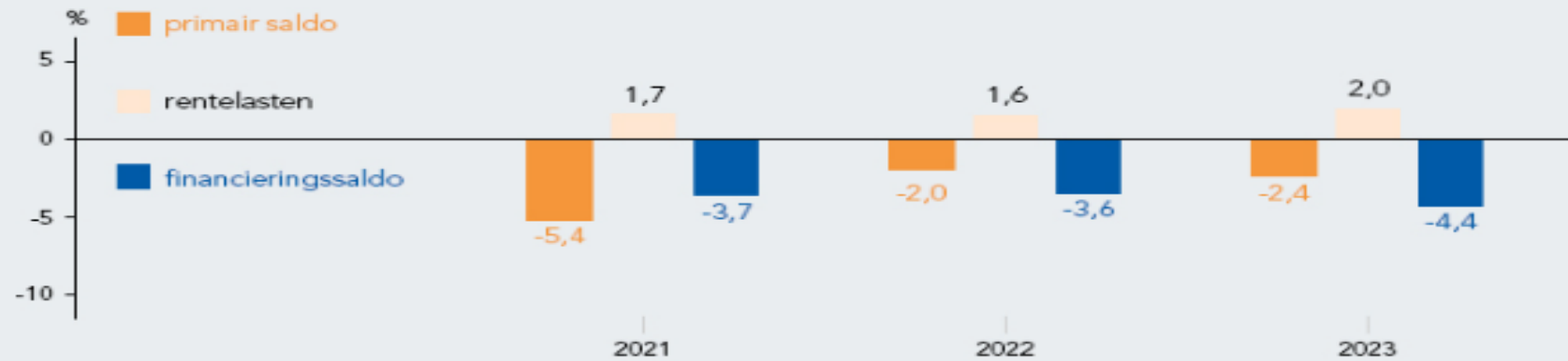
Financieringssaldo, primair saldo en rentelasten van de overheid, 1981-2019 (% bbb)

Evolutie Financieringssaldo pg 379

Vanaf 1974: oplopende tekorten door economisch crisis en expansief budgettair beleid

Vanaf 1983: pogingen om tekorten te beperken: restrictief budgettair beleid

Recente evolutie

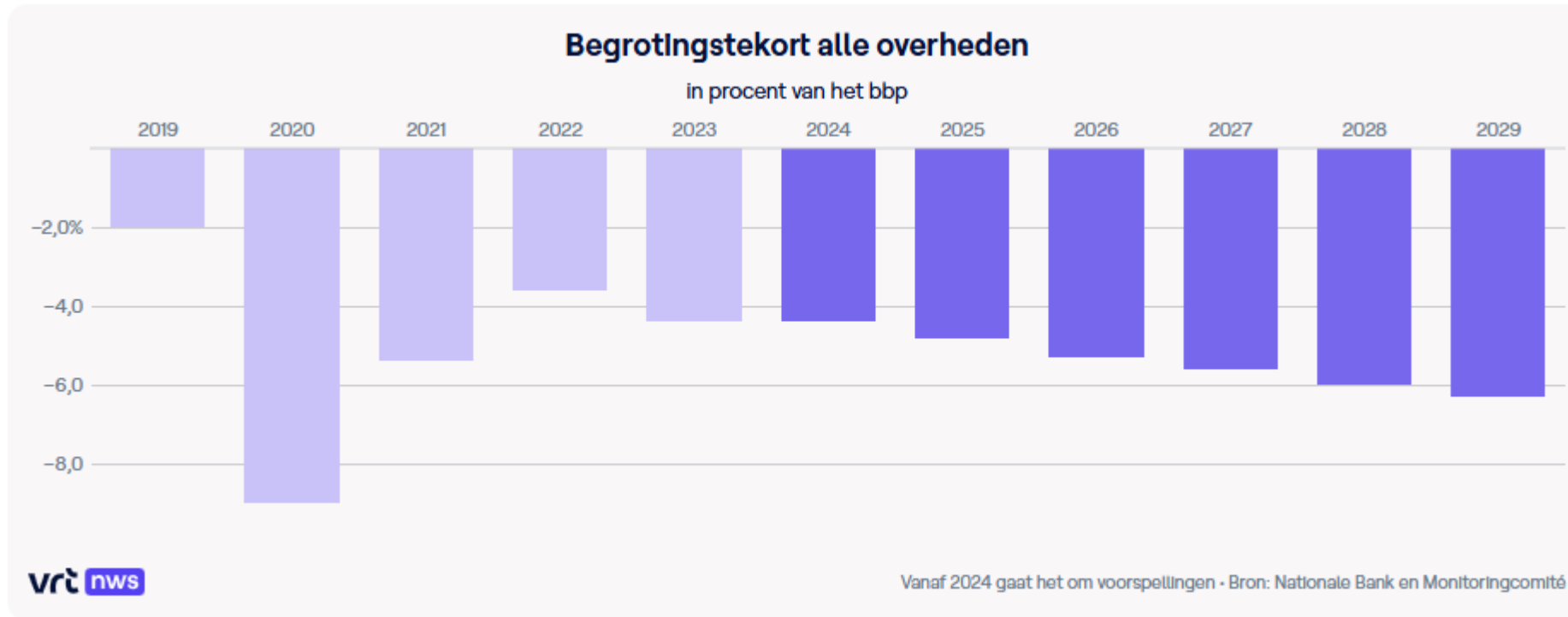


Figuur 11.10

Financieringssaldo, primair saldo en rentelasten van de overheid, 2021-2023 (% bbp)

Bron: Overheidsfinanciën, Nationale Bank van België Online statistieken, Brussel. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <http://stat.nbb.be>. Eigen berekeningen en figuur.

Evolutie Financieringssaldo pg 379



Nationale Bank waarschuwt opnieuw voor fors oplopend begrotingstekort: "Politiek durft geen keuzes te maken" 13/3/24

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/03/12/nationale-bank-begroting-waarschuwing/>

Geraadpleegd op 8 december 2024

Begrotingsverdrag EMU 2013

- Nationale begrotingen in **evenwicht** moeten zijn of **een overschot vertonen = gouden regel**
- Landen met een overheidsschuld $< 60\%$ vh bbp mogen het tekort laten oplopen tot 1% vh bbp.
- Het tekort **in tijden van werkloosheid** mag **3%** vh bbp bedragen
- Wie het tekort laat oplopen, wordt sowieso gestraft (=boete)

MAAR: 2020-2023 ALGEMENE ONTSNAPPINGSCLAUSULE

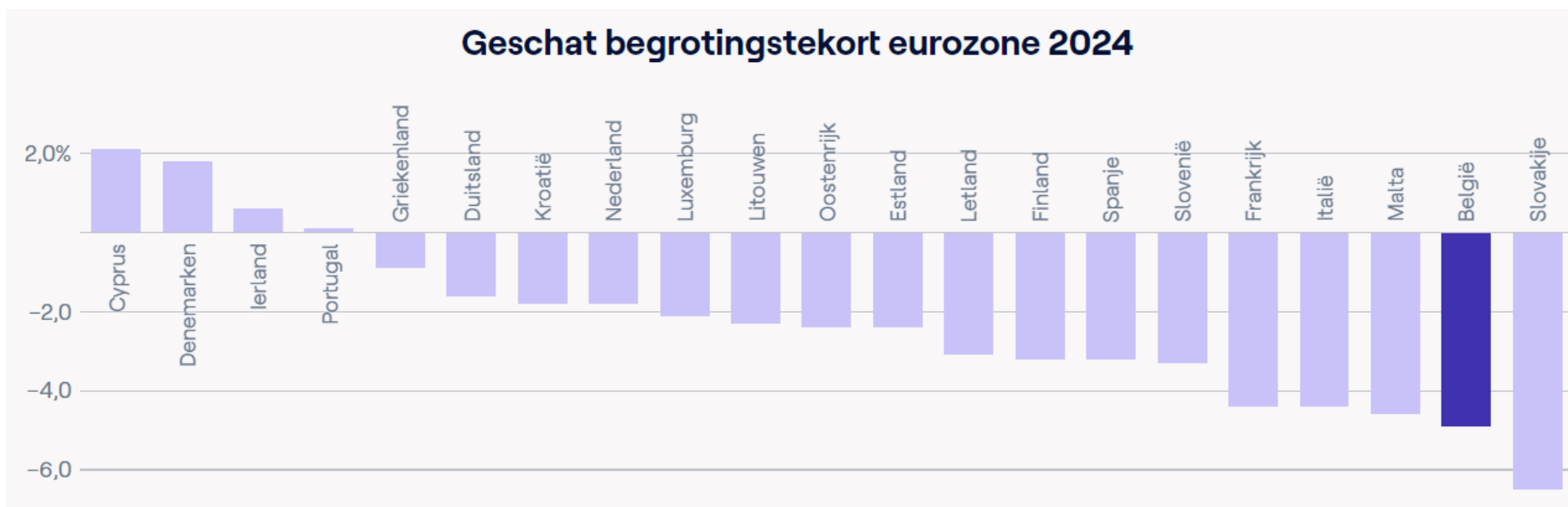
Tijdelijke afwijking vd doelstelling = toegestaan

VIDEO: Wie heeft het grootste gat in zijn begroting?

za 14 okt 2023

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/kijk/2023/10/13/het-cijfer-tim-pauwels-gat-begroting-arvato-60870928/>

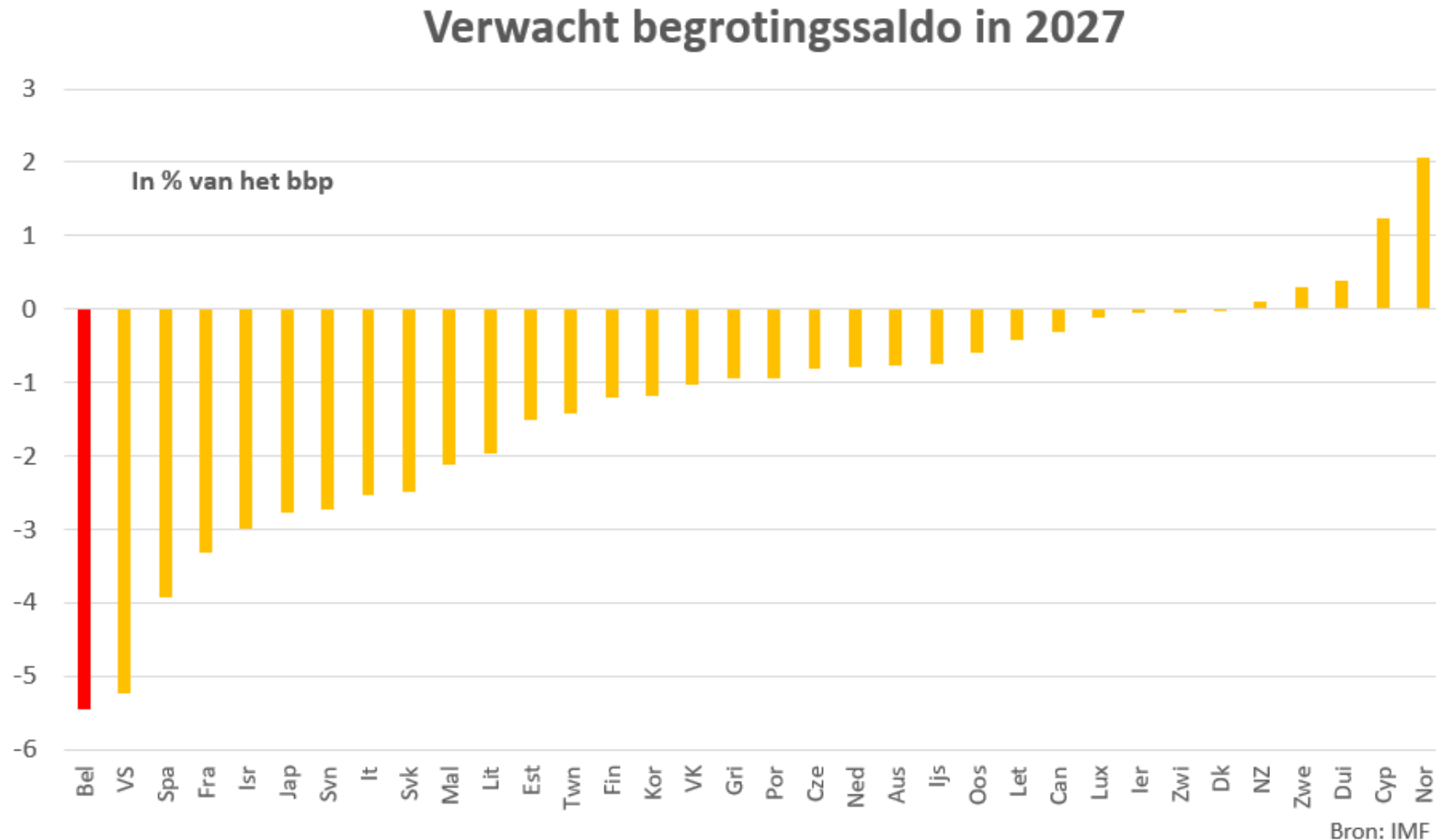
Begroting 2024: +/- € 25,2 miljard



Bron: "België heeft op één na slechtste begroting van eurozone, Europese Commissie tikt ons land op de vingers" VRT.NWS Cisse Michiels, 21/11/23 <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/11/21/begroting-belgie-europese-commissie/>

Zie tekst Actuadossier

VERONTRUSTENDE BEGROTINGSVOORUITZICHTEN



Bron: <https://businessam.be/dramatische-vooruitzichten-voor-de-belgische-economie/>

BUSINESS AM Door [Bart Van Craeynest](#) Gepubliceerd op 26 april 2022

Lees het artikel in het actuadossier

Financieringssaldo EU 2020-2023 pg 380



Figuur 11.11
Financieringssaldo van de overheid in de EU in 2022-2023 (% bbp)

6 Belgische overheidsschuld & rentesnieuwbaaleffect pg 381

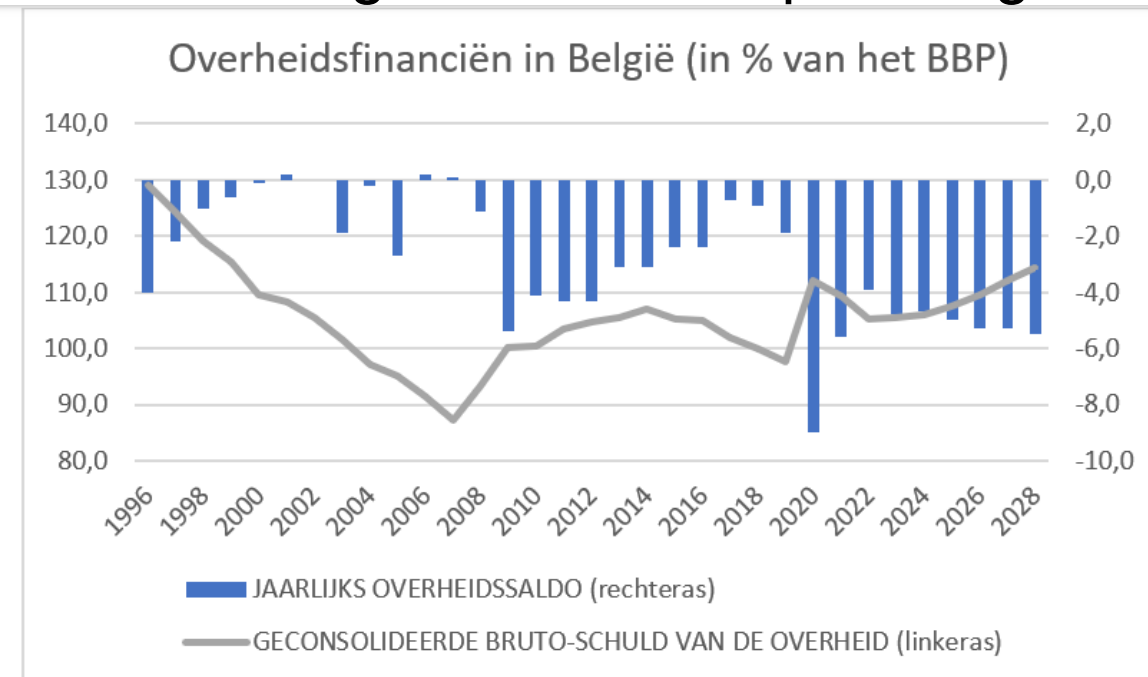
Belgische overheidsschuld = schuld van:

1. Federale overheid
- +
2. Sociale zekerheid
- +
3. Deelstaten
- +
4. Lokale overheden

Overheidsschuldgraad: een terugblik

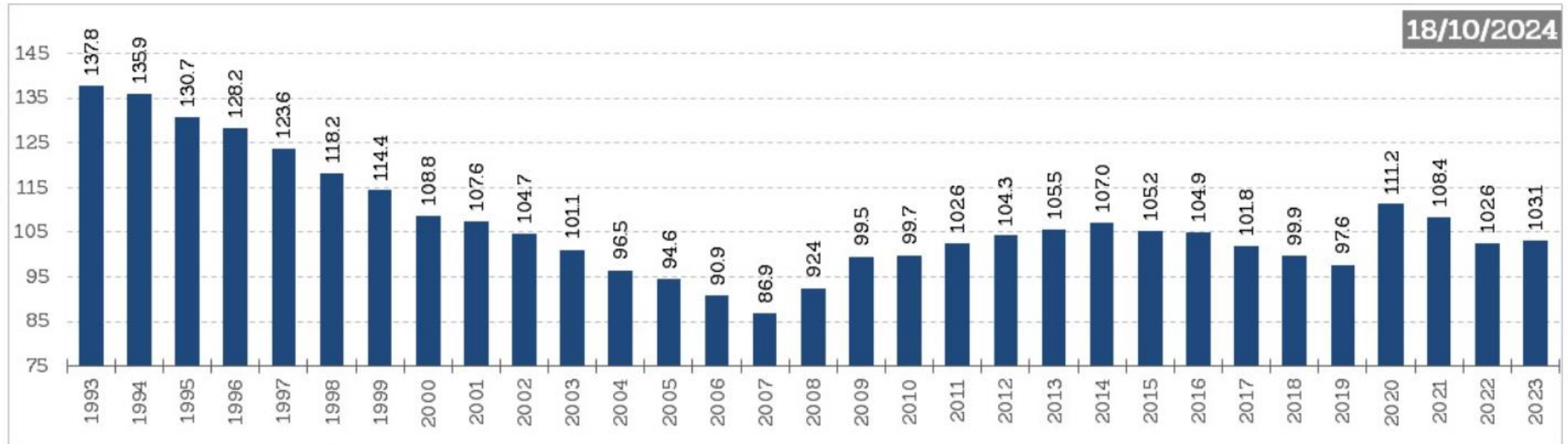
Neemt vooral toe in jaren '70 & '80
tot 134,4% vh bbp in 1993 door:

- expansief budgettair beleid om crisis op te vangen → grote begrotingstekorten
- hoge rentevoeten (%) door grote vraag naar geld
- **rentesnieuwbaaleffect** = door de hogere schuld moeten we steeds hogere rentelasten (€) betalen, wat dan weer voor hogere tekorten op de begroting zorgt



Belgische schuldgraad in % BBP

Evolutie van de schuldgraad (in % van het BBP - ESR 2010) :



[Excel versie van de grafiek en de gegevens](#)

Bron: <https://www.debtagency.be/nl/cijfers/nlensemble-des-pouvoirs-publics/datagovernmentdebtdebratio>
geraadpleegd 8/12/24

Overheidsschuld of schuldgraad

Beginnt terug te dalen vanaf 1993 van 134,4 % vh BBP → 87% in 2007

- Voldoen aan de Maastricht-doelstellingen om toe te treden tot de EMU & € in '99

DANKZIJ

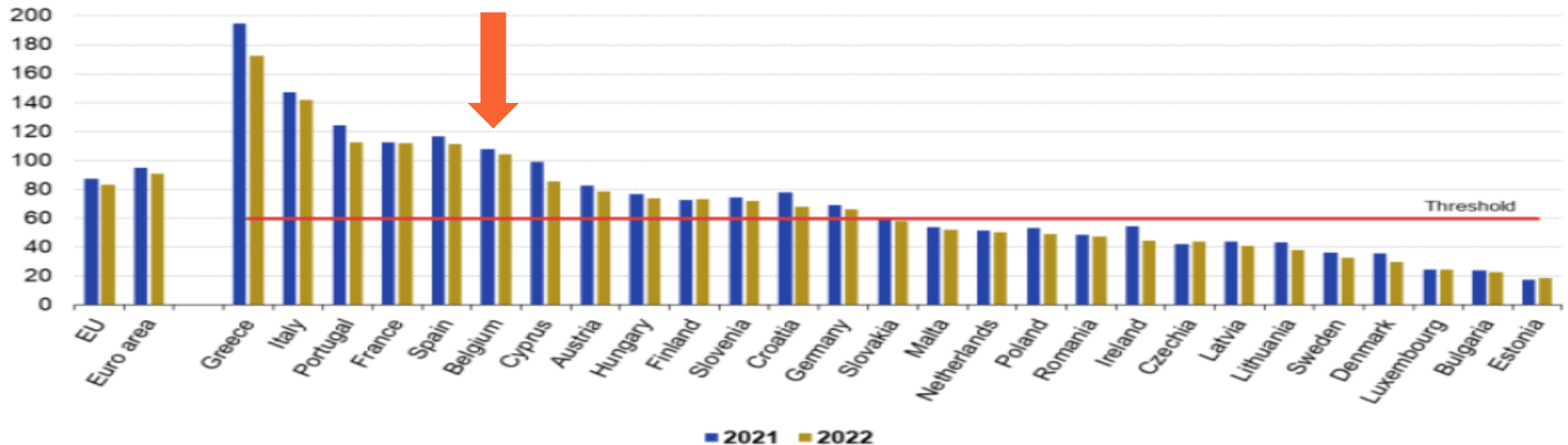
- Sterkere economische groei
- Daling reële rente
- Groter primair overschot
- Omgekeerd rentesnieuwbaaleffect

Overheidsschuld of schuldgraad

- Van 2008 terug stijging tot +/- 107% (2014) door:
 - Jaarlijkse begrotingstekorten door econ crisis
 - Redding van verschillende banken
 - Ondersteunen van de € en noodlijdende €-landen
- 2018: onder de 100% vh bbp
- 2020: Corona zorgt voor stijging tot +/-112%
- 2022: 105,1% (gedaald omdat door inflatie het nominale bbp zeer sterk gestegen is)
- Zal oplopen tot 130%* tegen 2030 * = raming
- MAAR: Het nieuwe EU-begrotingskader zegt dat landen met een te hoge schuldgraad gedurende 10 jaar een onafgebroken daling moeten realiseren

EU General government gross debt % of GDP, 2021 – 2022

General government debt, 2021 and 2022 (1)
(General government consolidated gross debt, % of GDP)



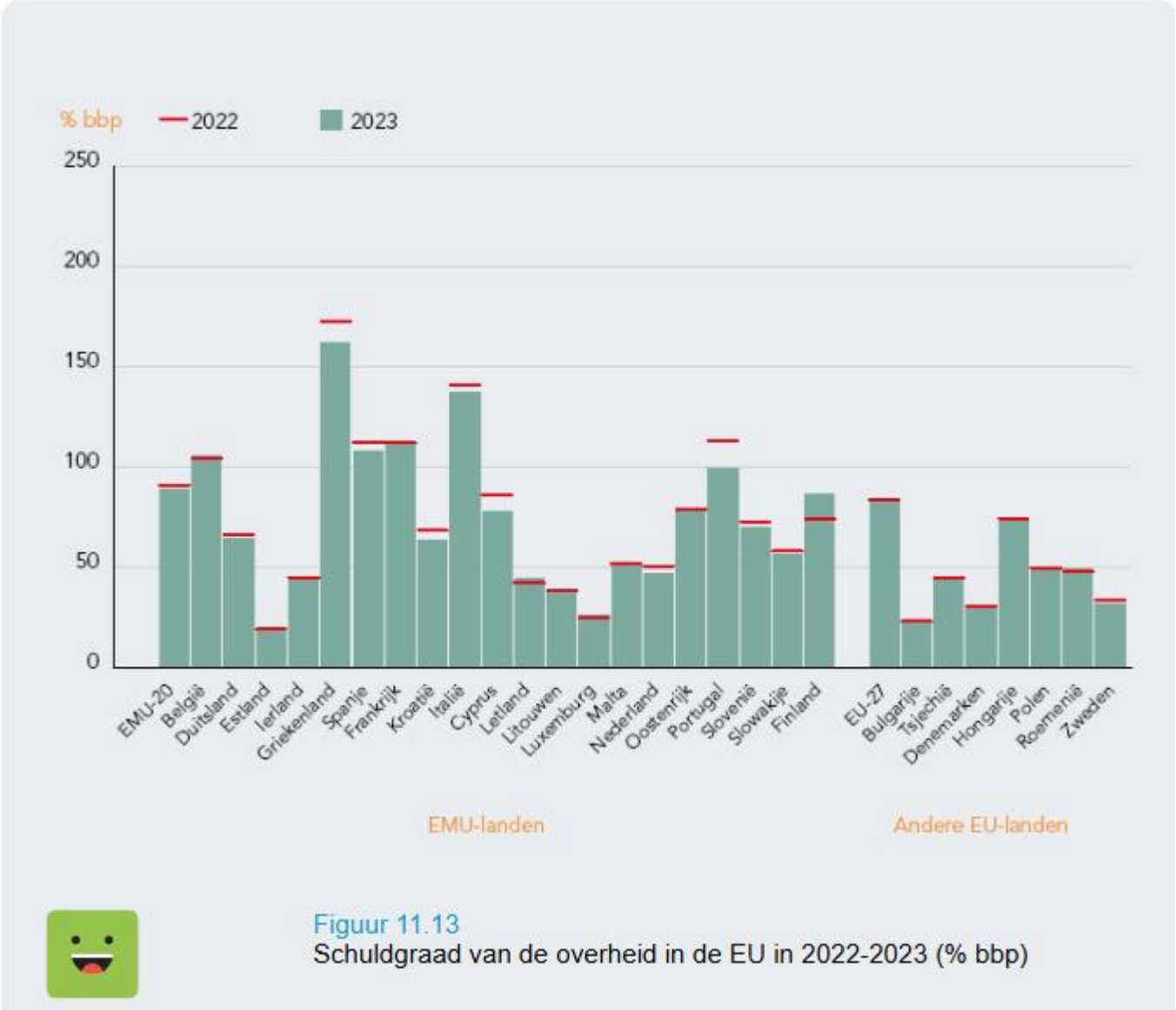
(1) Data extracted on 20.10.2023
Source: Eurostat (gov_10dd_edpt1)

eurostat 

Schuldgraad overheden in de EU 2021 - 2022

Bron: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:General_government_debt, 2021_and_2022_\(%C2%B9\)_ \(General_government_consolidated_gross_debt, %25_of_GD P\)_ Oct2023.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:General_government_debt,_2021_and_2022_(%C2%B9)_%25_of_GDP_Oct2023.png) Geraadpleegd op 8/12/23

Schuldgraad in de EMU landen en andere EU-landen (p. 383)



THE END 😊 VEEL SUCCES

Maak de zelftoetsen T1 1.4.6
Lees de artikels in het actuedossier